

Työehdot-osasto; Työ ja turva -osasto/Kyntäjä

10.8.2023

Valtioneuvoston kanslia

Valtioneuvoston tiedonantoa yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa valmistelevalle työryhmälle

Yhdenvertainen Suomi –toimintaohjelman tavoitteista

Yleisesti ottaen toimintaohjelman tavoitteet ja toimet ovat tärkeitä ja laaja-alaisia. SAK kannattaa niitä ja keskittyy lausunnossaan rasismien torjuntaan työelämässä. Toimintaohjelman työelämää koskeva teema ("Edistetään suomalaisen työelämän monimuotoisuutta ja syrjimättömyyttä") on SAK:n mielestä keskeinen, mutta sen konkreettinen sisältö jää ohueksi ja julistukselliseksi. Pidämme myös kummallisena, ettei tulevaa tiedonantoa valmistelevalle hallituksen työryhmässä ole työelämäkysymyksiin perehtynyttä TEM:n edustajaa.

Ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden hyväksikäytön ennaltaehkäisy ja oikeussuojakeinot

Ulkomaalaistaustaiset työntekijät ovat riskissä joutua eri asteisen työperäisen hyväksikäytön kohteeksi, erityisesti SAK:laisilla duunarialoilla. Hyväksikäytön torjuntaan ja ennaltaehkäisyyn tulisi kiinnittää huomattavasti nykyistä enemmän huomiota ja sitä varten tarvitaan toimiva ja ajantasainen lainsäädäntö. Esimerkiksi alipalkkaukseen puuttuminen, työsuhteen väärinluokittelun estäminen yrittäjyydeksi, riittävät sanktiot lainvastaisesti toimiville työnantajille, alihankintaketjujen rajaaminen ja toimivat oikeussuojakeinot syrjinnän kohteeksi joutuneille ovat kaikki asioita, joita tulee edistää nopeasti.

Rasismia kokeneet maahan muuttajat eivät tunne oikeussuojakeinoja tai usein uskalla olla yhteydessä viranomaisiin, minkä takia matalan kynnyksen oikeussuojakeinojen lisääminen on tarpeellista. Yksi keino, jota kannatamme, on laajentaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslautakunnan toimivaltaa työelämäasioissa ja mahdollistaa lainvastaisissa tilanteissa myös hyvityksen määrääminen. Hyväksikäytetyn työntekijän palkkasaatavat olisi turvattava nykyistä tehokkaammin, tässä mm. ammattiliittojen kanneoikeus olisi vartenotettava keino. Myös työsuhteen väärinluokittelun todentamiseen olisi saatava matalan kynnyksen oikeussuojakeino.

Rasismien ja syrjinnän torjunta työpaikalla ja rekrytoinnissa

Maahan muuttajiin kohdistuvaa syrjintää ja rasismia ilmenee suomalaisessa työelämässä työhönotossa, työsuhteen aikana ja työsuhdetta päätettäessä. Työvoimapulasta puhutaan paljon, mutta samaan aikaan yritykset eivät halua palkata maahan muuttaneita. Syyksi yrittäjät usein ilmoittavat riittävän kielitaidon puutteen. Jopa Suomessa syntyneillä, joilla sattuu olemaan vierasperäinen nimi, on hankaluuksia päästä työhaastatteluun ja kielivaatimukset on usein asetettu ilman asiallista syytä turhan korkealle.

Työsuhteen aikana ongelmat liittyvät usein epäasialliseen tai eriarvoiseen kohteluun ja työehtojen polkemiseen, esim. palkkoja tai palkanlisiä ei makseta oikein, työajat ovat ylipitkiä, työsuhte päätetään ennaikaisesti tai ilman perustetta.

Työelämän rasismien torjunnassa on tärkeää hyödyntää työntekijöiden ja heidän luottamusmiestensä sekä ammattijärjestöjensä osaamista. Esimerkiksi työpaikoilla on tärkeää yhdessä tehdä yhdenvertaisuuden edistämistyötä pitkäjänteisesti, puuttua päättäväisesti syrjiviin käytäntöihin tai tilanteisiin, edistää rekrytoinnissa monipuolista henkilöstörakennetta (esim. anonyymirekrytointi) ja huomioida kaikessa perehdytyksessä ja ohjauksessa erilaiset kielitaustat ja edistää yhteisen kommunikaation ja kohtaamisen mahdollisuuksia.

Työehdot-osasto; Työ ja turva -osasto/Kyntäjä

10.8.2023

SAK antaa maksutonta neuvontaa ulkomaalaisille työntekijöille työelämän pelisäännöistä 23 eri kielellä (www.tyoelamanpelisaannot.fi), ja on sitä kautta tuonut omaa ja kansalaisjärjestöjen tärkeää panosta esille.

Kieli- ja kotoutumiskoulutus lakisääteiseksi myös työn perusteella maahan muuttaville

Työn perusteella maahan muuttavat ulkomaalaiset eivät tällä hetkellä kuulu kotouttamispalveluiden piiriin. Usein heillä on puutteellinen kielitaito ja vähäinen työelämän pelisääntöjen tuntemus. SAK on esittänyt, että myös töihin tulevien ulkomaalaisten lakisääteisestä kieli- ja kotouttamiskoulutuksesta sekä työnantajien velvollisuudesta edistää työntekijöidensä osallistumista kieli- ja kotouttamiskoulutukseen säädetään laissa. Näin ehkäistään hyväksikäyttöä ja samalla edistetään maahan muuttaneiden kotoutumista

SAK näkee, että EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevien ammattilaisten tutkintojen tunnustamiseen tarvitaan tehokas mekanismi ja pysyvää rahoitusta. Suurin osa työvoimapula-ammateista, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollossa, on laillistettuja tai nimikesuojattuja. Muuntokoulutuksen tavoitteena tulee olla Suomeen rekrytoitavien ja täällä jo asuvien maahan muuttaneiden nopea koulutusta vastaava kestävä työllistyminen.

Lopuksi

Maan hallituksella on keskeinen rooli rasismien ehkäisyssä ja rasismiin puuttumisessa tehokkailla keinoilla. Hallitus vastaa siitä, että Suomessa noudatetaan EU:n sääntelyä ja kansainvälisiä Suomea sitovia sopimuksia. Erityistä huolta tällä hetkellä herättää päättäjien rasiset ulostulot ja kaikenlainen vihapuhe, mikä herättää turvattomuutta ja epäuskoa niin Suomessa kuin ulkomailla. Päättäjät näyttävät mallia, jota ei voi hyväksyä ja joka heikentää ihmisten osallistumista yhteiskunnalliseen keskusteluun ja toimintaan ja sitä kautta heikentää myös demokratiaa.

Petteri Orpon hallitusohjelmassa työntekijän suojeluperiaate ja ammatillinen järjestäytymisvapaus on jätetty vähälle huomiolle ja ohjelma sisältää useita työntekijöiden ja heitä edustavien ammattijärjestöjen asemaa ja oikeuksia heikentäviä uudistuksia. Samalla työnantajan yksipuolista päätösvaltaa lisätään ja tasapuolisen sopimisen edellytyksiä vähennetään. Jos työelämässä turva ja vaikutusmahdollisuudet heikkenevät, on vaarana, että eniten uudistuksista kärsivät vaikeimmassa asemassa olevat työntekijät, ulkomaalaiset, vammaiset ja muihin vähemmistöihin kuuluvat. Myös maahanmuuttopolitiikka kiristyy ja ulkomaalaisten asema vaikeutuu. Tällainen hallituksen politiikka on otollinen syrjinnän ja rasismien kasvulle työelämässä.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot

maahanmuutto- ja työllisyyspolitiikan asiantuntija Eve Kyntäjä
eve.kyntaja@sak.fi
puh.0400 513 162